

SECCIÓ DE SENDERS

AE TALAIA

PER LES TERRES DE PONENT

Etapa 3: LA FLORESTA – CANAL D'URGELL LES BORGES BLANQUES – MAS DE MIRAVALL CASTELLDANS

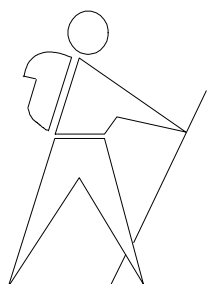
2 d'abril de 2017

HORARI PREVIST

Sortida de la Plaça de l'Estació de Vilanova i la Geltrú.	7 h
Les Borges Blanques. Esmorzar.	8 h 30 min
Sortida cap a la Floresta.	9 h
La Floresta. Inici de l'etapa.	9 h 15 min
Canal entrada a les Borges Blanques. Reagrupament.	10 h 25 min 10 h 35 min
Canal sortida a les Borges Blanques. Reagrupament.	10 h 55 min 11 h 05 min
Peu turó mas Miravall. Reagrupament.	12 h 10 min 12 h 20 min
Costat pont autopista. Reagrupament.	13 h 05 min 13 h 15 min
Castelldans. Final de l'etapa; dinar.	13 h 50 min
Sortida cap a Vilanova i la Geltrú.	16 h 30 min
Vilanova i la Geltrú.	18 h

Notes.-

- ** Esmorzarem al bar Fig's de les Borges Blanques. Dinarem al restaurant ca l'Espardenyer de Castelldans.
- ** Tingueu en compte que l'organització sempre **pot modificar aquesta previsió** d'horari en funció de com es vagi desenvolupant l'etapa (Condicions meteorològiques, retards o avançaments imprevistos, etc).
- ** Si us plau, sigueu puntuals, respecte els reagrupaments i **mantingueu sempre contacte visual** amb els que us segueixen; si cal espereu-vos. Intenteu seguir els horaris previstos, és a dir, no correu ni aneu massa lents! **(Penseu que aneu en grup).**
- ** **Atenció:** Per a qualsevol comunicació amb la Secció el dissabte abans de l'excursió o el mateix diumenge (mitja hora abans de la sortida) **utilitzeu només** el telèfon 609862417 (Manel Vidal).
- ** Els vocals coordinadors d'aquesta sortida són **Joan Andreu (636466829) i Isidre Poch (692620181)**. En tot moment cal respectar les seves indicacions.

SECCIÓ DE SENDERS

AE TALAIA

PER LES TERRES DE PONENT

Etapa 3: LA FLORESTA – CANAL D'URGELL LES BORGES BLANQUES – MAS DE MIRAVALL CASTELLDANS

2 d'abril de 2017

DESCRIPCIÓ DE L'ETAPA

A partir de la Floresta una suau davallada ens portarà fins al costat del canal d'Urgell el qual seguirem fins a l'entrada de les Borges Blanques. Després de travessar la capital de les Garrigues retornarem al canal i continuarem pel seu costat fins arribar al Planellot. Tot seguit travessarem els camps de Cantacorbs fins trobar la línia del tren d'alta velocitat.

Passada la línia del ferrocarril ens enfilarem pel turó on hi ha el gran mas de Miravall i a continuació baixarem per entremig de camps recentment transformats en terreny de regadiu; així arribarem al costat de l'autopista AP-2 la qual travessarem. En aquest punt ja veurem Castelldans enlairat davant nostre.

Horari		Distància (km)
Parcial	Total	
0:00	0:00	0,000

Comencem l'etapa d'avui a l'entrada del poble de la Floresta, al costat de la carretera local LV-2012 provinent de les Borges Blanques, sota del carrer del Forn (319 m). Hem de seguir la carretera, per la seva banda dreta, en direcció a les Borges Blanques.

Travessem el carrer de l'Església que cap a la dreta porta al castell de la Floresta i a l'església de Sant Blai i que per l'esquerra va vers el Pou de Gel. Just passat el castell deixem un trencall a la dreta.

Passem a frec de cal Jeroni i deixem un camí a l'esquerra.

0:04	0:04	0,220
------	------	-------

Continuem per un camí que se separa de la carretera (315 m). A la dreta, podem veure-hi un jardí decorat d'una manera molt singular.

Poc després arribem en una àmplia bifurcació; hem d'anar cap a la dreta. A l'esquerra queden unes naus i a la dreta l'entrada de la finca del jardí singular.

0:02 0:06 0,340

Uns metres més endavant trobem una nova bifurcació amb un pal indicador a l'enforcall (316 m); ara hem d'anar per la branca de l'esquerra pujant lleugerament amb el sòl de terra. Deixem l'entrada a una granja a l'esquerra.

0:04 0:10 0,640

Arribem en una cruïlla amb un pal indicador i una creu de terme (330 m); hem de continuar per la branca de l'esquerra.

En el camp que tenim a la dreta podem veure-hi una de les típiques cabanes d'aquesta zona. Deixem un trencall a l'esquerra. Planegem pel costat d'un camp d'ametllers.

0:05 0:15 1,070

Deixem un camí que puja cap a la dreta (333 m); seguim planejant.

0:03 0:18 1,320

Troblem una cruïlla amb un pal indicador que ens diu que si seguíssim la branca que baixa cap a l'esquerra arribaríem a l'antic poblat de Castellots (del qual no en resta res) (330 m). Nosaltres seguirem endavant mantenint la direcció que portàvem. Anem per la carretera de la Font Vella.

0:03 0:21 1,540

A la dreta queda l'accés a una granja de grans dimensions (333 m). Planegem; a l'esquerra s'estén la depressió per on passa l'autopista AP-2 i la línia del tren d'alta velocitat.

Poc després, al costat del camí, a l'esquerra, podem veure-hi una cabana amb una singular teulada a dos vessants invertits. Seguim per entremig de camps d'oliveres.

0:03 0:24 1,740

Deixem un trencall a la dreta (331 m); una mica més endavant, al fons, ja veiem les Borges Blanques. Voregem camps d'ametllers; cap a la dreta, dalt d'un turó, s'hi veu Arbeca.

0:04 0:28 2,080

Arribem en una cruïlla (331 m); hem de seguir per la branca de l'esquerra. Baixem lleugerament per entremig de camps d'ametllers.

A l'esquerra, ran de la carretera que va de la Floresta a les Borges Blanques, podem veure-hi els grans edificis de l'empresa Ciments Terraferma del Grup Pujol. En els camps que voregem van alternant-se les oliveres amb els ametllers.

0:06 0:34 2,570

Deixem el camí d'accés a una finca que és veu una mica allunyada a l'esquerra (318 m). Just després deixem un trencall a la dreta que puja.

0:04 0:38 2,930

A l'esquerra queda un camí desdibuixat i a la dreta un nou trencall (306 m). Seguim baixant lleugerament.

0:03 0:41 3,130

Després de travessar un sèquia deixem, a la dreta, l'entrada a una finca amb molta llenya apilonada; a l'esquerra hi ha un camp amb arbres plantats recentment (299 m). Enfront podem veure-hi una instal·lació de plaques solars.

0:02 0:43 3,260

Deixem, a la dreta, una nova entrada a la finca de la llenya (294 m).

Més endavant voregem la instal·lació de plaques solars que queda a la dreta i passem ran d'una cabana que hi ha a l'esquerra del camí.

0:03 0:46 3,520

Per l'esquerra se'ns uneix un camí i uns metres més endavant, per la dreta, ho fa el Camí Vell (286 m). Seguim endavant vorejant unes edificacions que queden a l'esquerra.

A l'esquerra, més enllà de les edificacions, hi ha el parc de la Font Vella al costat del torrent de la Manresana que baixa de la Floresta.

0:02 0:48 3,690

Per l'esquerra se'ns uneix un camí i just després deixem un trencall que va cap al parc de la Font Vella (282 m); per la dreta se'ns separa un camí. Seguim endavant amb el sòl asfaltat; passem per davant d'unes edificacions.

0:02 0:50 3,820

Creuem el canal d'Urgell i un cop a l'altre costat trobem una cruïlla amb un pal indicador (283 m); hem d'anar cap a l'esquerra pel camí amb sòl de terra que va pel costat del canal. Passem per damunt de la sèquia de la Manresana.

Una mica més endavant girem cap a la dreta; a la dreta, podrem veure les restes d'una petita cabana construïda dalt d'un arbre.

0:03 0:53 4,070

Passem a frec d'una de les caseta de control de la sortida d'aigües del canal i girem cap a l'esquerra (283 m). Més endavant, a la dreta, podem veure-hi una gran bassa.

0:03 0:56 4,280

Travessem un camí asfaltat i seguim endavant pel costat del canal (283 m). Davant nostre, a tocar, ja hi tenim les Borges Blanques.

Fem un nou gir cap a la dreta i ens situem paral·lels a la línia del ferrocarril Barcelona – Lleida que va per l'altra banda del canal; en aquest punt hi ha l'estació de les Borges Blanques.

El camí continua pel costat del canal ara vorejat per uns grandiosos plàtans.

0:07 1:03 4,830

El canal va a passar per sota de la via del ferrocarril i se separa del camí (284 m); seguim endavant, ara pel costat de la via i amb el sòl asfaltat.

Passem per sota d'una carretera elevada; a la dreta hi ha la rampa d'accés per als vianants. Continuem pel costat de la via.

0:04 1:07 5,140

Fem un marcat gir cap a la dreta i en acabar-lo hem de deixar el camí-carrer asfaltat per anar cap a l'esquerra per tal d'anar a travessar la via del ferrocarril per un pas soterrat (279 m). Abans de passar per sota de la via, a la dreta, podem veure l'edifici una mica malmès de la Torre Claveria.

Passada la via pugem per unes escales, anem cap a la dreta i després cap a l'esquerra per enfilel l'avinguda d'Arbeca.

0:02	1:09	5,240	Reagrupament
------	------	-------	--------------

Travessem el camí que va pel costat del canal d'Urgell i el canal; hi ha pals indicadors (283 m). Just passat el canal deixem un camí a la dreta i un carrer a l'esquerra; pugem per l'avinguda d'Arbeca.

Una mica més endavant enllacem amb el carrer de la Font el qual hem de seguir cap a la dreta; seguim pujant.

A la dreta trobem un dels plafons de la Ruta sota les bombes (Espais de Memòria). Just abans d'arribar a la plaça de la Capella, a l'edifici de l'esquerra, podem veure-hi restes d'antics cups d'oli.

0:06	1:15	5,580
------	------	-------

Arribem a la plaça de la Capella (303 m); passada la plaça hem de baixar cap a la dreta pel carrer de Santa Vedruna.

0:02	1:17	5,690
------	------	-------

Passem per davant de l'església de l'Assumpció i deixem el carrer Nou a l'esquerra (301 m). Seguim en la direcció que portàvem pel carrer de la Carnisseria.

Arribem a la plaça Major i anem cap a l'esquerra; en aquesta plaça hi ha la centenària Casa Benet. Sortim de la plaça pel primer carrer cap a la dreta; és el carrer de Josep Soler.

Arribem a la plaça Ramon Arques on hi ha l'Espai Macià; hem de travessar la plaça i continuar cap a l'esquerra pel carrer de l'Hospital.

0:06	1:23	6,010
------	------	-------

Desemboquem al raval de Lleida (291 m); l'hem de seguir cap a la dreta. Anem cap a la sortida del poble per la banda de Juneda.

0:06	1:29	6,440	Reagrupament
------	------	-------	--------------

Travessem novament el canal d'Urgell i retrobem el camí que va pel seu costat (278 m); en aquest punt hi ha pals indicadors. Hem d'anar cap a l'esquerra seguint el camí que segueix vorejat de grans plàtans.

A la dreta podem veure les instal·lacions de la Cooperativa del Camp de Sant Isidre i davant, a un nivell elevat, la carretera N-240. Per la dreta se'ns separa un camí.

0:06	1:35	6,880
------	------	-------

Després de deixar un trencall a l'esquerra passem per sota de la carretera N-240 (277 m). Just passada la carretera deixem un camí a banda i banda; seguim pel costat del canal.

0:03	1:38	7,100
------	------	-------

Travessem un petit torrent i anem girant cap a la dreta (275 m). A la dreta podem veure-hi les instal·lacions de l'estació depuradora d'aigües de les Borges Blanques.

0:06	1:44	7,550
------	------	-------

Arribem en una cruïlla; en aquest punt hem d'anar cap a l'esquerra i travessar el canal (275 m). Pugem lleugerament separant-nos del canal.

0:02	1:46	7,670
------	------	-------

Passem per davant de la cabana del Gramalla (280 m); anem per entremig de camps d'oliveres.

0:02	1:48	7,800
------	------	-------

A la dreta del camí hi ha un petit nucli de cases (282 m). Just després de passar-les, en trobar una bifurcació, hem d'agafar la branca de l'esquerra; a l'enforcall hi ha una petita edificació.

0:03	1:51	8,000
------	------	-------

Passem per sota d'una LAT i girem cap a la dreta tot deixant un trencall a l'esquerra i un a la dreta (283 m). Anem pel camí del Planellot; baixem lleugerament i tornem a pujar.

0:03 1:54 8,180

Deixem un camí a l'esquerra (286 m). Planegem amb una gran panoràmica a la dreta; en primer terme es veu el poble de Juneda.

0:04 1:58 8,440

El camí fa un marcat revolt cap a l'esquerra i baixa (289 m).

0:02 2:00 8,550

En arribar al capdavall de la baixada, al costat d'una edificació, ens trobem amb una cruïlla (283 m); hem de seguir per la segona branca de la dreta. A la dreta tenim la tanca de xiprers d'una finca; planegem.

0:02 2:02 8,710

A l'esquerra deixem un camí i a la dreta hi ha una petita edificació (283 m); seguim endavant. Ara anem pel camí de Cantacorbs.

0:05 2:07 9,060

Deixem l'entrada a una finca a l'esquerra (282 m); anem per entremig de camps amb arbres fruiters.

Rebutgem alguns trencalls laterals.

0:03 2:10 9,305

A la dreta del camí hi ha una edificació (284 m); seguim endavant. El canal que fins ara seguia proper a nosaltres, a un nivell inferior, fa un revolt cap a la dreta i se'ns separa definitivament.

Seguim deixant trencalls laterals; a la dreta, a un nivell inferior, hi ha uns camps molt extensos.

0:05 2:15 9,730

Passem pel costat d'un camp amb arbres plantats recentment (287 m); just després deixem un trencall a banda i banda.

0:04 2:19 9,985

Després de passar per sota d'una línia de conducció elèctrica arribem en una cruïlla (292 m); hem de seguir endavant, mantenint la direcció que portàvem. Més endavant ens apropem a la via del tren d'alta velocitat el talús de la qual veiem a la nostra esquerra; a la nostra esquerra també hi ha una petita conducció d'aigua.

0:03 2:22 10,180

La conducció d'aigua va a passar per sota de la via (292 m); nosaltres hem de seguir endavant ara amb sòl asfaltat.

0:02 2:24 10,305

Arribem en una cruïlla; hem d'anar cap a l'esquerra per tal de passar per sota de la línia del tren d'alta velocitat (287 m). Un cop a l'altra banda deixem un trencall a l'esquerra i continuem endavant tot girant cap a la dreta; ens situem novament al costat de la conducció d'aigua que ara va elevada.

Pugem lleugerament i passem per damunt de la conducció d'aigua que ha fet un marcat gir cap a la dreta.

A l'esquerra veiem l'autopista AP-2 i davant nostre, dalt d'un petit turó, el mas de Miravall; al seu costat hi ha una instal·lació de plaques solars.

0:05 2:29 10,670

Passem per davant d'una nau que queda a la dreta (298 m).

0:06 2:35 11,050 Reagrupament

Desemboquem en un camí transversal just al peu del turó on hi ha el mas de Miravall (306 m); a la dreta, sota mateix del mas, podem veure-hi un camp de paintball. Nosaltres hem d'anar cap a l'esquerra; pugem vorejant la instal·lació de plaques solars que queda a la nostra esquerra i deixant l'entrada al mas de Miravall a la dreta.

0:04 2:39 11,320

Deixem un camí a l'esquerra que baixa en direcció al mas de l'Aranyó (324 m); a l'enforcall hi ha un pal indicador. Seguim pujant.

0:03 2:42 11,440

Arribem al capdamunt de la pujada on hi ha una estació de bombeig del sistema de regadiu que hi ha als camps d'aquesta zona (335 m). Fins arribar al poble de Castelldans, que ja veiem davant nostre, més enllà de l'autopista, anirem trobant estacions d'aquest tipus.

El camí planeja tot girant cap a la dreta. Des d'ací, a la dreta, tenim una bona panoràmica del mas de Miravall i d'una gran bassa que hi ha més enllà. Enfront veiem Juneda.

0:03 2:45 11,660

Trobem una bifurcació (330 m); hem de seguir la branca de l'esquerra que baixa i que va vers Juneda segons el rètol que hi ha a l'enforcall. En aquest punt també deixem un camí a l'esquerra.

Baixem per l'àmplia pista vorejant els nous camps de regadiu.

0:04 2:49 11,960

Hem de deixar la pista que seguíem i continuar per una que va cap a l'esquerra (309 m). Seguim vorejant els camps de regadiu; una mica allunyades podem veure-hi un parell de barraques típiques de la zona, una a la dreta i a l'altra (amb xemeneia i tot) a l'esquerra.

Cap a la dreta, damunt del turó de Miravall, podem veure-hi una torre.

0:06 2:55 12,390

Per l'esquerra se'ns uneix un camí (308 m); seguim endavant pujant lleugerament per anar a passar pel pont que travessa l'autopista AP-2.

0:03 2:58 12,620

Deixem un camí a la dreta i girem cap a l'esquerra per tal de travessar l'autopista (309 m). Una vegada a l'altra banda trobem una bifurcació; hem de seguir per la branca de la dreta que baixa; uns metres més endavant deixem un trencall a l'esquerra. Anem pel costat de la tanca de l'autopista.

Davant nostre, encimbellat dalt del turó, ja veiem el poble de Castellldans.

0:07 3:05 13,200

Deixem un trencall a l'esquerra (288 m); seguim endavant pel costat de l'autopista.

0:05 3:10 13,580

Per l'esquerra se'ns separa un camí cimentat que s'enfila pel turó (281 m).

0:02 3:12 13,740

Deixem un altre camí a l'esquerra (279 m). Més endavant travessem un gual senyalitzat.

0:04 3:16 14,030

Cap a l'esquerra surt un camí desdibuixat que s'enfila vers una petita edificació (277 m). Seguim pel costat de l'autopista.

0:03 3:19 14,260 **Reagrupament**

Després d'una suau pujada ens situem al nivell del camí que travessa l'autopista per un pont. Hem de seguir aquest camí cap a l'esquerra rebutjant el que continua endavant pel costat de la tanca de l'autopista (285 m).

Pocs metres més enllà trobem una cruïlla; hem d'anar cap a la dreta en direcció al poble. Travessem uns ermots.

0:03 3:22 14,500

Per la dreta surt un camí desdibuixat que va cap a una petita edificació (281 m).

0:05 3:27 14,910

Enllacem amb un camí transversal (286 m); l'hem de seguir cap a la dreta.

Pugem lleugerament. A l'esquerra, a un nivell més elevat, podem veure-hi la carretera C-233 que va cap a Castellldans procedent de les Borges Blanques.

0:08 3:35 15,525

Desemboquem en un camí que ve de la carretera (304 m); l'hem de seguir cap a la dreta. Planegem.

0:03 3:38 15,700

Passem per davant d'unes naus (302 m). Per aquesta zona estan fent una gran remoguda de terres.

0:03 3:41 15,960

Arribem a l'antic traçat de la carretera C-341 procedent de Juneda (302 m); hem de seguir-lo cap a l'esquerra. Pugem amb el sòl asfaltat. Més endavant fem un marcat revolt cap a la dreta; seguim pujant.

0:05 3:46 16,260

Desemboquem a la nova carretera C-341 (321 m); l'hem de seguir cap a l'esquerra pel costat d'un mur ciclopi.

0:04 3:50 16,530

Per la dreta se'ns uneix un camí (342 m) procedent de l'antic cementiri del poble; trobem les primeres cases del poble. Seguim endavant deixant carrers laterals.

0:03 3:53 16,735

Passem per la plaça de l'església (353 m); a l'esquerra queda l'església de l'Assumpció. Continuem endavant ara pel carrer Major.

0:02 3:55 16,900

Arribem a la plaça Catalunya (349 m); en aquest punt finalitzem l'etapa d'avui.

Equip de preparació (16/03/2017): Joan Andreu, Josep Olivella, Agustí Poch, Isidre Poch

Montgai, després de rebre la Noguera Pallaresa. Passa entre Linyola (regada pel canal auxiliar) i Mollerussa i, després de 77 km d'un curs mitjà paral·lel al canal principal, s'hi ajunta a Artesa de Lleida.

El sistema de regatge ha restat establert en una xarxa de tres canals paral·lels al curs baix del Segre (el principal, l'auxiliar i la sèquia de Fontanet, antiga i propera al riu), del S de Tèrmens al S de Lleida, tallats per sis sèquies principals, paral·leles al Segre mitjà i que uneixen el canal principal amb el Segre i enllacen de passada els altres dos. Tanmateix, el problema d'augmentar i regularitzar la dotació d'aigua, que fins el 1959 fou només de 30,5 m³/s, persistí malgrat l'entrada en funcionament aquest any del pantà d'Oliana, el qual, tot i els seus 100 milions de m³, només podia garantir l'aigua del Segre per 59 dies l'any d'estiatge total.

No ha estat fins el 1992 que, amb la construcció del pantà de Rialb (acabat el 1999 per a iniciar l'embassament i la distribució d'aigua), hom ha estat en condicions d'eliminar les restriccions i satisfer les necessitats dels regants. El nou pantà, amb una capacitat de 402 milions de m³ i que, juntament amb el d'Oliana, aprofita prop del 70% del cabal del Segre, ha permès també la construcció del nou canal Segarra-Garrigues, que ha fet possible una considerable ampliació de l'àrea de conreus, a més de resoldre el dèficit crònic d'aigua de nombroses poblacions de la zona.

Les Borges Blanques

El terme municipal de les Borges Blanques, de 61,59 km² d'extensió, és centrat per la ciutat que constitueix el cap comarcal de les Garrigues. Limita amb els termes de Cervià de les Garrigues (SW), l'Albi (SE), Vinaixa (SE), la Floresta (E), Arbeca (NE), Puiggròs (N) i Juneda (N i W).

Comprèn, a més de la ciutat de les Borges Blanques, l'únic nucli de població agrupada, el santuari de Sant Salvador i l'enclavament del Masroig, de poblament disseminat. Alguns arabistes han identificat el nom de les Borges com un equivalent àrab de "torres", i la presència a la zona d'abundants pedres de materials calcaris sembla confirmar que al nom de les Borges (degut al del castell) s'afegí el determinatiu de Blanques després de la repoblació del lloc.

El terme s'estén pel sector septentrional de la comarca, a la zona de contacte entre la plana regada pel canal d'Urgell, al N, i els altiplans de la Depressió Central, al S, ja dins el característic paisatge garriguenc de secà. El territori és drenat pels barrancs de les Comes de Vinaixa, d'Estiràs i de Puigpelat, que davallen del sector muntanyós meridional (els Bessons, els Marquesos), darrers contraforts

de la serra de la Llena, amb una vegetació natural molt degradada formada per matolls, i regat al sector septentrional pel canal d'Urgell i el torrent de la Femosa.

Els llocs de més interès paisatgístic són el santuari de Sant Salvador, la Font Vella, les Roques, el passeig del Terrall i les voreres del canal. Al municipi es troben 85,4 ha que formen part de l'espai d'interès natural dels Bessons.

La ciutat de les Borges Blanques (304 m d'altitud) és a l'extrem septentrional del terme, a migdia del canal d'Urgell i de la línia del ferrocarril de Tarragona a Lleida, emmarcada per les sèquies derivades del canal. El nucli antic, que fou emmurallat, s'allarga des de l'església parroquial i el solar on hi hagué el castell, al lloc més pròxim al canal, fins als antics dipòsits o basses del Terrall, on es recollia l'aigua de la pluja (ara parc municipal), ja extramurs.

Limiten aquest recinte els carrers del Castell Alt, de Sant Sebastià (oficialment de Marquès d'Olivart), de l'Ensenyança (ja eixample), el Raval de Lleida i el carrer de l'Ave Maria. La muralla de la vila disposava de diversos portals, com el de Cent, el de Lleida, el d'Arbeca i el del Rosselló, a la plaça. Els edificis més interessants d'aquest sector són l'església, la plaça Major, porticada amb llinxes del segle XV, cases amb elements renaixentistes i barrocs i la casa de la ciutat (antic palau del marquès d'Olivart).

L'església parroquial de l'Assumpció es bastí a la segona meitat del segle XVIII, d'estil neoclàssic, portalada ben ornamentada amb fornícules avui buides i escalinata, majestuós campanar vuitavat de tres cossos, construïda amb les pedres de l'antic temple i de l'enderrocat castell de les Borges Blanques. Al nucli antic hi ha també la capella dels Dolors (segles XVII o XVIII).

L'eixample de la vila vella, durant la primera part del segle XX, s'estengué bàsicament seguint els eixos de les carreteres vers Tarragona i Lleida i als voltants de les basses del Terrall. L'expansió més moderna envolta el conjunt de la població, amb els barris o sectors de Bellavista i lo Molí de Vent, a llevant, les Cases Barates i les Cases de la Creueta, a ponent, i les Cases de la Serreta, al SW.

El parc del Terrall, urbanitzat modernament al voltant de les antigues basses que recollien l'aigua de la pluja, és la principal zona verda de la població i centre d'activitats i d'esbarjo. Entre altres elements, el parc recull les arcades del claustre de l'antic convent barroc del Carme, enderrocat el 1974, un monument a la sardana (1980), obra de Víctor Pallarès, un monument a Francesc Macià, la família del qual era originària de la vila, i una premsa antiga d'oli, de les dites de seixantena. Prop seu hi ha la Biblioteca Popular, inaugurada el 1918.

Castelldans

El terme municipal de Castelldans o Castelldàsens, de 65,17 km², s'estén a l'extrem nord-occidental de la comarca de les Garrigues, en contacte amb el Segrià. Limita amb els municipis segrianencs de Puigverd de Lleida (NW), Artesa de Lleida i Aspa (W) i amb els garriguencs del Cogul (SW), l'Albagés (S), Cervià de les Garrigues (SE), Juneda (E) i un enclavament de les Borges Blanques (NE).

A la zona de contacte entre el secà i el regadiu hi ha el poble de Castelldans, únic nucli de població agrupada del terme. Hi ha, però, diversos despoblats, com Matxerri (NW), que fou d'Arnau Cortit i, al segle XVI, amb uns 15 focs, era d'Onofre Cerveró; Triguell, esmentat al segle XIV, prop de Matxerri; Sant Jaume i Mandanya (N), a la vora de Puigverd; l'Entorn, a llevant del poble; Gisperta (SE), i Melons (SW), que dona nom a una vall i que havia estat de Pere Gener i, al segle XV, amb uns 16 focs, era, com Matxerri, d'Onofre Cerveró.

La major part del territori pertany a les plataformes tabulars garriguenques, solcades per estretes valls que corren en direcció NW vers el riu de Set (rieres de Vall de Melons, de Matxerri i de les Vinyes) i els regadius del canal, mentre que el sector septentrional (aproximadament una quarta part del terme) pertany ja a la plana regada pel canal d'Urgell, i els conreus de secà i de regadiu es distribueixen en aquestes dues parts tan diferenciades. El relleu és suau, i els punts més alts són als sectors central i meridional (tossal de les Forques, la Fosca, los Corrals Nous i los Collerets), amb altituds superiors als 400 m.

Dins el terme, encara que compartida amb els municipis segrianencs de Lleida i Artesa de Lleida, hi ha la Reserva Natural Parcial de Mas de Melons (1987). Ocupa un total de 2 807,5 ha, i es caracteritza per una singularitat faunística i un bon paisatge estèpic del país; hi ha alternança de conreus de secà i d'importants fragments de vegetació espontània que acull una rica i variada fauna, entre la qual destaca la població d'ocells. Aquesta és una zona d'exclusió de reg per tal de conservar els hàbitats estèpics.

El poble de Castelldans és a 353 m d'altitud, al sector septentrional del terme, dominat al N pel turó (382 m) on s'alçava el castell de Castelldans. Al principi de la dècada del 1980 es va descobrir el paviment d'una de les zones interiors del castell, documentat el 1033; es tracta d'un gran muntatge afiligranat fet de còdols.

Al nucli antic, destaca l'església parroquial de la Mare de Déu de l'Assumpció, de façana neoclàssica i campanar de torre quadrada, on es venera la imatge de pedra de la Mare de Déu amb el Nen, escultura policromada del segle XV que havia presidit un retaule gòtic (desaparegut actualment) amb escenes de la vida de Maria.

Té interès també l'antiga casa dels monjos d'Escaladei (posseïdors en aquest indret de les Garrigues de grans latifundis, com el de Melons-Matxerri), feta en època renaixentista però molt modificada en ser condicionada per a habitatges particulars. En efecte, la façana de l'anomenat convent d'Escaladei, situat al carrer dels Frares, va ser transformat en disset cases independents al segle XIX. Es començà a recuperar vers l'any 1988. Amb tot, tant l'estructura exterior com interior, amb separacions de simples envans, conserven les primitives dependències que el converteixen en el conjunt historico-monumental més important del poble.

Un altre dels elements destacats que es troba molt a la vora del convent és el Pou del Gel. Els arqueòlegs han destacat la importància estratègica de la mina d'evacuació situada en un extrem del convent, i que hom creu que devia comunicar amb el vell castell.

Entre els equipaments culturals del municipi, destaca el Museu de l'Oli i el Món Rural. Situat en un antic molí d'oli de dues plantes del 1934, aplega la maquinària i els estris relacionats amb el conreu de l'olivera i la producció de l'oli, com també d'altres col·leccions d'eines i estris de treball que, des d'antic, han estat emprats per la pagesia de les Garrigues (en la sembra, la sega i la collita de blat, en la verema i l'elaboració de vi, etc.) i altres de fuster, ferrer, sabater, forner, cisteller i d'ús domèstic. El museu obrí les seves portes el 1984.

BIBLIOGRAFIA

- ** Institut cartogràfic de Catalunya
<http://www.icc.cat/>
- ** Enciclopèdia Catalana
<http://www.enciclopedia.cat/>
- ** Canal d'Urgell
<http://www.canalsurgell.cat/index.php>
<http://www.aboriginemag.com/una-historia-de-linfern-ponent-i-el-canal-durgell/>
- ** Ajuntament de les Borges Blanques
<http://www.lesborgesblanques.cat/>
- ** Ajuntament de Castellldans
<http://castelldans.ddl.net/>

Agustí Poch, abril de 2017

